

OK. 179.

OK. 179.

Ve

1330

ORDINIS IVRIDICI
 IN
 ACADEMIA VITEMBERGENSI
 H^o T^o
 DECANVS
 CHRISTOPHORVS
 LVDOVICVS
 CRELLIVS D

POTENTISSIMI REG. POLON. ET PR. EL. SAXON
 S. R. I. H. T. VICARII CONSILIARIVS AVLAE
 DIG. INF. ET NOVI PROFESSOR PVBLICVS ORDIN
 CVRIAE PROVINCIALIS ET SCABINATVS
 VITEMBERGENSIS
 ASSESSOR

LECTORI BENEVOLO
 S. P. D

*de iure Hagarum et viganonum apud
 Germanos, speciatim Saxones*

Inter plura GERMANIAE nostrae, et SAXONIAE imprimis, ornamenta, illud non postremum esse nouimus, quod, ipsis profertibus Romanis, maiorum instituta tanto diligentius custodimus, quanto illa certius ab ipsa simplicitate naturae profecta sunt et a congenito quodam studio honestatis et uirtutis. Quapropter operae pretium uidetur, ut, cum Clarissimus CANDIDATUS noster, cuius honori ut inseruiam, haec a me scribuntur, de *Iure uiuariorum ex Iure Quiritium*, publice uerba sit facturus, iam quidem de GERMANORVM et IMPRIMIS SAXONVM legibus et institutis non nihil adiciam, et quid mihi, de *Iure Hagarum et uiuariorum apud Germanos*, in mentem uenerit, breuiter exponam.

Enimuero nunquam animum inducere potui, ut cum ZASIO a) et GAILIO b) facerem, qui *ius HAGAM faciendi*, et *syluam uenatoriam munitionibus cingendu*, crediderunt *ipso iure uenandi simpliciter concesso comprehendu*. Sed ausim affirmare, PRIVATO quidem, cui

(2

ius

a) Zasius II. Conf. 6. n. 1.

b) Gail. II. obs. 68. n. 6. sq.

ius uenandi sit tributum, nunquam sine Principis EXPRESSA VENIA licere syluam uenatoriam, quamuis eius propriam, et nemini deuinctam, munitione aliqua cingere, ein Heege und Wild-Zaun zu machen, aut VIVARIUM publicum instituere, in quo syluestres pecudes circumseptae a domino pascantur. Ita enim ut sentiam, multae apud me causae effecerunt.

Primo enim ipsae MUNITIONES a PRIVATIS institutae, sed maxime munitiones NEMORVM, in quibus plerumque fures et latrones stabulantur, dici non potest, Germanorum Principibus quam suspectae semper fuerint: cum materiam seditionis et rerum nouarum continere uiderentur. Sed de *Imperatorum* quidem edictis, quibus munitiones priuatas seuerissime coercuerunt, alio loco copiosius tractaui. a) Igitur de SAXONIBVS maxime monebo, illos ab antiquissima origine, auersatos esse et suspectas habuisse munitiones priuatorum. Enimuero iam tum a compilatore *speculi Saxonici* est obseruatum, maiores nostros vix circa domum cuiusque priuati sepem subitariam, maioris altitudinis, munitionis causa institutam, tolerasse. Ita enim ille de priuatorum munitionibus 3. *LR.* art. 66. praecipit, man soll keine Heeg noch Thurn bey Dörffer machen ohne des Land-Richters Urlaub. Ohn sein Urlaub mag man aber wohl Graben aufwerffen, als tieff ein Mann mit seinen Spaden aufschieffen kan die Erde, also, daß er keinen Fuß-Schemel noch Gerüste dazu mache. Man mag auch wohl bauen, mit Holze oder mit Steinen, dreyer Gaden hoch, über einander, einen in der Erde, und die andern zween oben, doch also, daß man ein Thor mache in den niedersten Gaden über der Erden, eines Knies hoch

a) Libello singulari, de iure urbes muniendi. et munitiones sciendi.

hoch. Man mag auch wohl befesten einen Hoff mit
 Zäunen, oder mit Stecken, oder Mauern, als hoch ein
 Mann reichen mag, auf einen Ross sitzende, Zinnen, und
 Brustwehren sollen auch nicht daran seyn. Neque ue-
 ro posteri deseruerunt maiorum instituta, sed sapientis-
 simorum PRINCIPVM prouidentia cautum est, ne un-
 quam a priuato fiat munitio, quae securitati publicae
 periculosa et suspecta uideatur. Inprimis in *Saxoniae
 Electoratu* ne in agris sepes contra ferarum incursionem
 fiant, *VLTRAMODVM ALTITVDINIS CONSVETVM*, neque
 palis praeacutis, daß die Berheckung und Vermachung
 derer Felder nur in gewöhnlicher Höhe nachgelassen,
 auch Stecken ohne Spitzen darzu zu gebrauchen, feue-
 rissima lege interdictum. a) Maxime in syluis, ne qua
 TVGVRIA sine principis uenia constituentur, neue quis-
 quam in propriis etiam syluis caedendo ligna, aut alia
 omnino ratione, durch das Verhauen, nisi in casu neces-
 sitatis repentinae, aliquid praeter morem faciat, diligen-
 tissime prospectum est: b) ut intelligatur, non omnino
 liberam priuatis muniendi facultatem esse, et inprimis
 in nemoribus et syluis, propter latronum insidias, omnem
 machinationem insolitam suspiciones parere, et, sine ue-
 nia principis non ferendam in republica uideri. Quis
 igitur credat, MVNITIONES illas NEMORVM, quas
 plerique in uiuariis altas desiderant, in Germania et Sa-
 xonia innocuas uideri, atque facultatem illas pro lubitu
 instituendi, cuiuslibet, qui ius uenandi habet, nisi PRINCI-

- a) General-Bestallung vor die Forst-Bedienten, d. A. 1575. Cod. Aug. T. II
 p. 520 Mandat d. A. 1650. Cod. Aug. T. II. p. 559.
 b) Ehurf. Sächs. Forst- und Holz-Ordnung, d. A. 1560. Cod. Aug. T. II.
 p. 495. et p. 506 uideatur Mandatum de dato d. XXIX. April. 1724.
 Verbis: Und bey herannahender Gefahr in die Wälder sich saluiren, und dar-
 innen verhauen.

pis expressa cum uenia, promiscue permitti. Neque enim WEHNERO assentiri possum a) qui tunc admittit has munitiones, si uel sine uicinorum incommodo, uel bona ipsorum cum uenia, in fundo proprio instituantur. Enimuero res ipsa loquitur, quae propter publicam securitatem constituta sunt, non pactioe priuatorum immutari, sed PRINCIPIS auctoritate duntaxatus singulare, extra ordinem, a quibusdam impetrari.

Habes primam rationem, ob quam nobis suspecta nemorum munitio uidetur. Sed ad hanc accedunt aliae complures.

Enimuero, PVBLCICE INTERFVIT, ne cuiilibet priuato, qui ius uenandi habeat, animalibus syluestribus insidias modis omnibus, pro cuiusque ingenio, facere permitteretur. Nimirum cupiditas illa incredibilis uenandi, quae Germanos, ab antiquissimis temporibus, inuasit, atque etiam ad posteros subinde propagata est, multorum etiam auaricia, efficeret, ut nisi optimi Principes rei modum statuissent, intereundum esset omni generi ferarum. Quae cum ita essent, plerisque legibus uenaticis in Germania non solum tempore et locorum limitibus circumscripta est licentia uenandi, sed etiam prospectum, ne loco et tempore conueto incontinentius in feras illi saeuiant, quibus ius uenandi est tributum. In primis in Saxonia Electorali ne quis feras in fundum suum esca aut odoribus alliciat, aut foueas faciat, uenationis causa, das Wildpret durch keinerley Fütterung und Gedreyde zu kornen und zu locken, auch keine neue Wild-Gruben zu machen, b) interdictum: ut sola facultas, feras libere uagantes canibus

a) Wehn. Praef. Obseru. Voce Forst. p. 123.

b) vid. Mandat. Reg. et Elect. d. A. 1697. die Wild-Basne betreffend, in Cod. Aug. T. II. p. 596.

nibus aut aliis modis licitis, subinde capiendi, uasallis, qui ius uenandi habent, a Principe concessa, sed feris uia quaedam elabendi semper relicta esse uideatur.

Ex quibus rebus intelligitur, legibus patriis aduersam esse illam nemorum munitionem, qua animalia syluestria uel sepe facta, uel muro excitato, uel lignis circumcisis, includuntur, ut elabi et syluas foetibus locupletare et escam idoneam quaerere non possint. Ut taceamus, ex praeceptis uenatorum, a) munitiones illas ad radices montium decliuum et uirgultis obstorum fieri, ut ferae, atque inprimis cerui, ipso conspectu et iucunditate loci et odoribus alliciantur, ut sponte insiliant, et augeant numerum captarum, quasi uoluntaria deditio. Solent enim hoc illecebrarum genus nostri *den Einsprung* appellare. Quod ipsum quam periculosum sit, et quo cum incommodo coniunctum, et Germaniae, quas commemorauimus, legibus aduersum, ex his, quae supra disputata sunt, apparet.

Igitur dicemus, non duntaxat propter OPTIMI PRINCIPIS uenationem, et banni ferini libertatem, sed etiam propter publicam utilitatem, ne genus ferarum extinguatur, prohibitam uideri animalium syluestrium in uiuariis inclusionem. Quapropter ausim affirmare, etiam in illis nemoribus, quae principis bannum ferinum non proxime attingunt, sed ab eo remota sunt, quamuis cum uicinarum uenia et consensu, permissam non esse priuati uiuarii munitionem.

Extremo ipsa natura iuris uenandi prohibet, ne IUS HA GAR VM et munitionum cum illo coniunctum esse arbi-

a) Dn. de Flemming im Teutschen Jäger, T. II. p. 303.

arbitremur. Constat enim, et expeditum est, Germanos ius uenandi ab antiquissimis temporibus inter IVRA REGIA, aut regalia, omnino habuisse. Neque enim audiendi sunt interpretes, qui in partem aduersam disputare ausi sunt, quia in celebratissima illa lege, 2. F. 56. ius uenandi inter iura regia non connumeretur. Enimvero satis est, ius piscinarum illo loco inter regalia referri, ut ex una specie de toto genere uenationis iudicemus. Praeterea leges illae Feudales, si uel in campis Roncalicis editae uel alio in loco Italiae prolatae sunt, ideoque ad possessiones illas Italicas inprimis pertinent, ita Germanorum principes non obstringunt, ut ipsorum iura regia ex istis aestimemus. Rectius de illo iure ex antiquissima Imperii consuetudine et uererum Germaniae Regum institutis iudicatur. Sed disputatione non indiget, quod Reges Germaniae tutelam animalium, totumque illud ius uenandi, crediderint ad se inprimis pertinere. Audiamus LVDOVICVM PIVM, qui iam suis temporibus, ne Comites VLLAM FORESTEM, sine eius iussu, nouiter instituant, sed nouiter institutas continuo dimittant, lege publica a) praecepit. Quod exemplum imitati sunt posteri, et CONRADVS II. inprimis, qui et ipse, ne quis, sine Regis uenia, in syluis atque campis uenari audeat, omnibus priuatis interdixit. b)

Igitur apparet, semper ius uenandi a Germanis pro IVREREGIO acceptum esse. Postea cum territoriis et feudis regalibus, constat, iura regalia in toto territorio ad Principes et proceres imperii per inuestituram peruenisse. Imouero saepius, si nemora et saltus territorio continerentur, ius banni ferini et uenationis ipsa forma

a) Capit. Ludouici Pii 22. apud Goldastum Constat. Imperial. T. III. p. 251.

b) Constat. III. Conrad. II. ap. Goldastum loc. cit. p. 312.

la inuestiturae Imperatoriae, Principibus concessum est. Extant sexcentae eiusmodi tabulae apud LVNIGIVM, quas exscribere non uacat. a)

Satis igitur ex his, quae adhuc disputata sunt, apparet, ius banni ferini et omne illud ius uenandi ab Imperatoribus ad Principes Imperii, sed ad priuatos nunquam, nisi ex uoluntate Principis subinde, peruenisse. Iam uero non potest locus esse dubitationi, quin iura *ILLA REGIA* priuatis a principe extra ordinem permessa, quamuis plenissime concessa esse uideantur, ita interpretatione stricta temperanda sint, ne totum ius Principis interuertatur. Publice enim interest, *IVRA PRINCIPVM* non infirmari. Igitur dicemus, ius uenandi, quod ad priuatos peruenit ita semper accipi, ne banno ferino principis, neue publicae securitati et utilitati communi, a uenatoribus officiat. Sed haec omnia, ut supra obseruatum est, dissuadent munitioes illas nemonum, quibus ferae bestiae a priuatis intercipiuntur. Enimuero non pertinet ad institutum, ut expediamus, utrum cum *IVRE FORESTALI* et banno ferino ius territorii et superioritatis necessario coniunctum esse uideatur. Haec enim olim controuersia magna contentione animorum agitata est, cum de separatione feudorum Limburgicorum ab allodio cum cura singulari tractaretur. b) Sed illud certe caret dubitatione *IVS FORESTALE* et bannum ferinum ad Principem spectare, et ui inuestiturae Imperatoriae cum Superioritate territoriali coniunctum esse, nisi horum iurium quaedam particula quandoque ad uasallos a Principe, luculenta concessione, transferatur.

X X

Certe

a) Fürstl. Melch. Archiv Spicil. Eccles. P. II. p. 578. Tit. von Hoch. Stifter. It. Spic. Eccles. P. II. p. 140. et 148. It. P. III. Spic. Eccles. p. 101.
b) Faber's Europ. Staats- u. Gangel. P. XVIII. p. 64. 199.

Certe SUPERIORITAS illa FORESTALIS, quam dicunt, ut cuius omne IUS REGIVM in syluis a Principe duntaxat, aut nomine eius exercetur, et, inter alia, leges etiam forestales et uenaticae conduntur, denique cauetur, ne quid respublica per sylvarum et nemorum abusum detrimenti capiat, non permittit, ut, inuito aut non consulto Principe, in nemoribus, quamuis illa ad priuatos quodammodo pertineant, machinationes suspectae et periculosae temerè instituuntur.

Satis, credo, comprobatum est, ius HAGARVM, das Gehege, priuatis etiam in fundo proprio non competere, nisi expressa atque luculenta uoluntate principis quibusdam concedatur. Sed apparet, quae a nobis dicta sunt, ad *duer. Jec. P. 2. c. 1.* maiora illa uiuaria duntaxat pertinere, quae in *syluis uenaticis* instituuntur, Haud paullo fecius de leporariis priuatis sentiendum est, quae circa uillam in loco priuato, et uenationibus uacuo, habentur, ut feras ab aliis coemptas, aut iusto titulo a nobis adquisitas uoluptatis causa uiuas nutriamus. De priuatis enim uiuariis nihil Germanorum legibus constitutum inuenio, quod a iure quiritorium discedat. Sed de his quidem publice uerba faciet uir Nobilissimus et Clarissimus, IOANNES GOTTLIEB FRIDERICVS PEZOLDVS, Islebiensis, Summorum in arte nostra honorum dignissimus doctissimusque CANDIDATVS. Cuius uirtutes quamuis ita omnibus notae sint et in oculis omnium incurrant, ut meae laudationis non indigeant, tamen uere de ipso affirmare possum, ex quo tempore scholas meas frequentauit, meoque hospitio usus est, ita ipsum et facilitate ingenii, et literarum elegantia, et cupiditate doctrinae, et uitae morumque honestate atque innocentia, et studio bene de omnibus merendi,

di, multis denique uirtutibus, in choro aemulantium iuuenum, cum omnibus meis certauisse, ut ipsum omnino ponendum esse in exemplis iudicauerim, et optime de ipso sperauerim, et prosperrimos successus ipsi ex animo sim adprecatus. Neque uero res caruit euentu. Igitur ipsum audiamus:

Natus sum III. Non. Febr. Anno cIo Lccc XV. Islebiae, Patre, M. CHRISTIANO FRIDERICO PEZOLTO, qui tertium inter illustris Gymnasii Patrii moderatores locum tenet, matre uero SOPHIA ELEONORA, M. ELIAE FRANCKII filia, qui incluto, quod modo dixi, Lyceo, per XL. annos, et quod excurrit, dum uiueret, Rector praefuit. Hi parentes optimi officio suo nunquam defuerunt, eamque semper praecipuam curam habuerunt, ut liberaliter et honestissime educarer. Prima lex haec ipsis fuit, ut scientiae sanctiorisque uitae praeceptis imbuerer, quibus rebus animus ad spem futurae felicitatis certissime paratur. Quod ut eo facilius fieret, ipse Pater dilectissimus, quem natura ad scholasticos labores finxisse uide-

)((2

tur,

tur, primis artium elementis me erudiuit, tanta sollicitudine et fide, quanta ab optimo parente expectari potest. Accidit haud ita multo post, ut parenti, a Rectoris munere, quo Neo Islebiae functus est, auocato, prouincia docendi in Gymnasio Islebiensi assignaretur. Ex quo tempore non ipse tantum curam maximam pro me suscepit, sed prouidae etiam Winnii, illustris Athenaei Colleg. IV. Senioris, uiri et aetate et sinceritate maxima conspicui, me institutioni commendauit. Hic uero primus mihi ad studia, quae ab humanitate nomen sortiuntur, uiam multa cum facilitate aperuit. Postea Reineccio Gymnasii Rectori, cuius et amorem et candorem persaepe sum expertus, nec non Tollio, eiusdem Con-Rectori, cura mei fuit demandata. Cuius utriusque, quanquam defuncti sint, memoria ita animo meo infixata est, ut nunquam sit intermoritura. Ex horum scholis anno 1734. mense Octobr. Vitembergam profectus, in studiosorum societatem adscitus sum, cum Magnificus et

et summe reuerendus ZEIBICHIVS noster fasces
et sceptrum academiae teneret. Vt uero in cur-
su studiorum rite uersarer, uires animi Phi-
losophiae praeceptis confirmandas esse duxi,
ut ad reliquas disciplinas promptior aditus
pateret. Itaque CRELLIO nostro duce,
in iure naturae et gentium, cuius publice do-
cendi munus ipsi tunc erat concessum, publice
et priuatim profeci: reliquas uero partes sapi-
entiae Baumeistero interprete, qui nunc
praest Gymnasio Goerlicensium, accepi.
Hinc animum ad iuris prudentiae studium
conuertit. In qua arte Perillustrem LEYSE-
RVM, grauissimum academiae nostrae Ord-
narium, eiusdemque decus maximum, Viros
item illustres atque excellentissimos, BASTINEL-
LERVM et MENCKENIVM, nec non, quoad in ui-
uis fuerunt, WERNHERVM et KRAVSIVM,
quorum nomina non sine summae pietatis sen-
su commemoro, duces nactus sum. Plurimum
uero quod ingenue fateor, CRELLIO no-
stro acceptum refero: cuius nomen et doctri-
nam

nam grata semper memoria recolam. Non
nullorum deinceps Patronorum auctoritate
ex Vitembergensi academia in Halensem
commigraui, in quam cum anno 1737. perue-
nissem, Pro Rectore Michaele, albo studio-
forum sum insertus, et recitationibus Per-
illustris domini a Ludewig quibus ius feu-
dale et publicum, Boehmeri, quibus ius Ca noni-
cum, Heineccii, quibus ius ciuile, tradiderunt,
Knorrrii etiam Practicis praelectionibus inter-
fui, multisque ab ipsis beneficiis ornatus sum. In-
terea temporis tantum absuit, ut Vitembergen-
sium Doctorum suauissimaeque eorundem doctri-
nae obliuiscerer, ut potius eadem allectus
ad Leucoreas Musas reuerterer, et, quae in
foro iuridico nondum satis attigisse mihi ui-
debar, perficere studerem, omnium uero maxime
ad praxin forenses me pararem. Itaque redii
ad CRELLIVM nostrum, quem in oculis
ferebam, eundemque pariter ac STVRMIVM,
celeberrimum iuris utriusque Doctorem, cum
ius formularium, quo in iudiciis utimur, do-
cerent,

cerent, qua potui assiduitate, audiui, atque sic cursum iuridicum, quo decet, ordine absolui. Nunc tempus et causae nonnullae movent, ut ad tempus alibi, quid fortuna ferat, experiar. Itaque in animum induxi ad solum patrium redire, ibidemque vires in praxi exercere: donec spes meae, ad quas a Patronis quibusdam erectus sum, ex voto impleantur. Ante uero, quam discederem, rationibus haud leuibus commotus, apud Illustrem ordinem Iuridicum nomen meum professus sum, et, postquam in auditorio Ictorum, Praeside CRELLIO nostro ad Tit. II. Lib. XXIII. D. de ritu nuptiarum, disputaueram, ad examina consueta pro praxi, Notariatu, et Candidatura, itemque ad rigorosum, quod appellant, admissus sum.

Imo uero in utroque examine Ordini nostro fructus doctrinae suae tam feliciter ostendit, ut ipsi optime merito, communi consensu, et congratulatione omnium, honores in arte nostra summi, quos a nobis modeste petiit, promitterentur. Quos ut adipiscatur, pridie Kal. Ianuar. more maiorum Dissertationem inauguralem,

DE

GX Ve 7330

DE IVRE VIVARIORVM, in auditorio n. n. me Prae-
fide, publice defendit. Quam celebritatem, ut Vos,
Rector Academiae Magnifice, Perillustri Domine Li-
ber Baro, Patres Conscripti, Vos denique omnes, qui
arti nostrae et optimis litteris fauetis, honorifico con-
spectu uestro ornetis atque augeatis, orarem et ob-
secrarem uehementer, nisi tantam apud Vos omnes
Clarissimus Candidatus gratiam iam dudum iniisser, ut
desummain ipsum uoluntate Vestra prorsus confidam, et
certissime animo persuadeam, fore, ut eius honori, et-
iam absque precibus meis, sponte faueatis. Dab.
d. XXVIII Dec. Anno, quam salus parta est,
clb 10cc XXXX

VITEMBERGAE
LITTERIS SCHEFFLERIANIS.

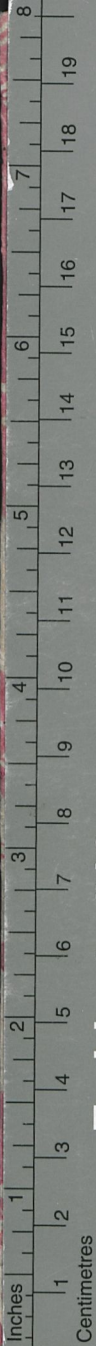
CORRIGENDA
IN DISSERTATIONE

- p. 1. lin. 13. *animos*, lege: *animus*
- p. 13. lin. 18. *Priscinis*, lege: *PISCINIS*
- p. 34. lin. 6. *illigata*, lege: *illigatae*
ibid. *reposita*, lege: *repositae*
- p. 38. lin. 1. *quo ut*, lege: *ut*

X 309 5482

m.c.

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

NIS IVRIDICI
 IN
 IA VITENBERGENSI
 H' T
 ECANVS
 STOPHORVS
 OVICVS
 LLIVS D
 EG· POLON· ET PR· EL. SAXON
 ICARII CONSILIARIVS AVLAE
 VI PROFESSOR PVBLICVS ORDIN
 DVINCIALIS ET SCABINATVS
 ITENBERGENSIS
 ASSESSOR

TORI BENEVOLO
 S. P. D

*... Hagorum et vitanorum ap
 ... rmanes, specialim Saxones*

